

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

Arbeids- og inkluderingsdepartementet	
Saksnr.: 200600205	Dok.nr.: 27
Arkivkode: 510	Dato: 15 06 06
Avd.: SAM	Saksbet.: 604
U.off.:	

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Tidl ref
200600205-

Vår ref
2006/00891-10/FD II 5/ABJ/014.19

Dato
12 JUN 2006

HØRING - INNSTILLING OM EN NORDISK SAMEKONVENSJON

Forsvarsdepartementet viser til brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet datert 17. februar 2006, der det bes om kommentarer til en innstilling til en nordisk samekonvensjon.

1. Generelt

Det foreliggende utkast til nordisk samekonvensjon vil etter vår oppfatning styrke anerkjennelsen av samisk kultur og samiske rettigheter til land og vann. Dette mener vi er meget positivt.

På enkelte områder synes imidlertid konvensjonen å gå ut over hva som i dag anses som gjeldende folkerett i en utstrekning som etter vårt syn ikke i tilstrekkelig grad representerer en balanse mellom hensynet til samenes interesser og hensynet til andre viktige samfunnsinteresser, herunder hensynet til landets nasjonale sikkerhet og nødvendige beredskapstiltak.

Blant de bestemmelser som Forsvarsdepartementet anser mest problematiske kan nevnes artiklene 16, 34, 35 og 36. Våre kommentarer vil i det følgende primært være knyttet opp mot disse.

2. Artikkel 16

Ifølge konvensjonens art. 16 plikter staten å forhandle med Sametinget i alle spørsmål som anses av vesentlig betydning for samene. Forhandlingsplikten innebærer helt konkrete føringer som staten må ivareta i forhandlingsprosessen. Dersom partene ikke blir enige og Sametinget mener at saken i betydelig grad kan skade de

grunnleggende vilkår for samisk kultur, hjemler bestemmelsens andre ledd en vetorett for Sametinget.

Artikkel 16 gir liten veiledning når det gjelder hvilke kriterier som skal gjelde for å anse en sak av slik viktighet at det skal føres forhandlinger, og den sier heller ingenting om hvem som i siste instans skal kunne avgjøre om en sak er av slik viktighet.

Det synes imidlertid klart at artikkelen, i saker som faller inn under bestemmelsen, vil medføre innskrenkninger i den ekspropriasjonsretten som staten har etter ekspropriasjonsloven av 1959 og nødvendigjøre endringer i denne.

Det sies ingenting i artikkel 16 om tilbakevirkende kraft når det gjelder allerede gjennomførte ekspropriasjoner (herunder til etablering av faste skyte- og øvingsfelt for Forsvaret), og vi forutsetter at dette heller ikke er tilfellet.

Se for øvrig kommentarer nedenfor knyttet til artikkel 36.

3. Artikkel 34

Artikkel 34 stadfester og anerkjenner samenes rett til land og vann i samsvar med nasjonale eller internasjonale regler som gjelder for bruk i lang tid. Det er ikke klargjort hvilke områder og arealer som vil anses omfattet av bestemmelsen. Dette gjør det vanskelig å vurdere konkret i hvilken grad Forsvarets aktiviteter – på land eller til sjøs – som berøres av konvensjonen. Især er det vanskelig å vurdere fullt ut konsekvensene av de etterfølgende artikler, som innebærer en rekke vidtgående rettigheter.

Bestemmelsen synes heller ikke å gi noen veiledning når det gjelder forholdet til andres opparbeidede rettigheter i områder samer mener de tradisjonelt har rett til. Dette gjelder bl.a. for områder som er ekspropriert av staten til f.eks. skyte- og øvingsfelt for Forsvaret. Vi forutsetter (som også nevnt ovenfor under pkt. 2) at konvensjonen ikke gis tilbakevirkende kraft i forhold til slike vedtak.

4. Artikkel 35

Artikkel 35 nedfeller en plikt for Staten til å gjennomføre de rettigheter som samene etter artikkel 34 har krav på. I tillegg pålegger den Staten å bære samenes prosessomkostninger ved prøving av rettighetsspørsmål i sak for domstolene. Sistnevnte bestemmelse må etter vårt syn nyanseres. Vi ser bl.a. ingen grunn til at staten skal bære omkostningene for åpenbart ubegrunnede saksanlegg.

5. Artikkel 36

Artikkel 36 gjelder utnyttelse av naturressurser, tiltak og bruk av naturen. Artikkelen innebærer en plikt for Staten til å forhandle med både berørte samer og Sametinget før den beslutter utvinning og bruk av områder som samene har rettigheter til. Dette vil omfatte områder som er nødvendige til bruk for militære øvelser, militære anlegg og faste militære øvingsfelt. Dersom partene under forhandlingene ikke blir enige og de

berørte samer eller Sametinget mener at angjeldende tiltak vesentlig vil vanskeliggjøre samenes utnyttelse av området, hjemler artikkelens tredje ledd en tilsvarende vetorett som den nedfelt i artikkel 16.

Konvensjonen innebærer med andre ord en forutgående forhandlingsplikt for Staten – både overfor Sametinget og de berørte samer - i alle forhold som iverksettes til gjennomføring av Forsvarets oppgaver og ansvarsområder, også i forhold til de midlertidige militærøvelser som i dag blir gjennomført med hjemmel i rekvisisjonsloven. Dette er nytt. Gjeldende nasjonal rett og folkerett gir anvisning på en konsultasjonsplikt, ikke en forhandlingsplikt. Slike forhandlinger vil kunne bli omfattende og tidkrevende, og all den tid forhandlingene pågår, vil en gjennomføring av eksempelvis øvelser ikke kunne iverksettes. Den vetorett som artikkel 16 og 36 gir anvisning på, vil i tillegg helt kunne sette til side Forsvarets muligheter for å rekvirere eller ekspropriere med hjemmel i gjeldende nasjonal lovgivning.

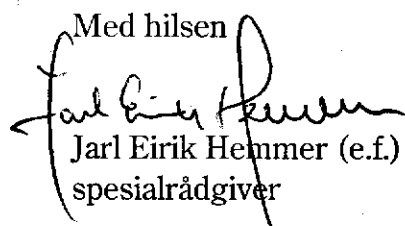
Vi vil understreke at vi fra vår side ikke er negativt innstilt til den konsultasjonsplikt som allerede følger av *dagens* regelverk, og at Forsvaret i praksis i dag primært baserer seg på inngåelse av avtaler med de berørte samiske interessene heller enn anvendelse av adgangen til rekvisisjon. Etter vårt syn, og iht. de tilbakemeldinger vi har mottatt fra både Sametinget og berørte samiske interesser, er dette en ordning som i praksis fungerer godt. Det at man - om nødvendig - har denne adgangen til å rekvirere landområder er imidlertid etter vårt syn fortsatt av stor betydning. Etter vår oppfatning vil den vetorett som det her legges opp til kunne svekke muligheten til å gjennomføre beredskapstiltak som er nødvendige for landets forsvar.

I slike spørsmål bør Staten, og ikke Sametinget, ha øverste avgjørelsesmyndighet. Forsvarsdepartementet går derfor imot en slik vetorett for samene og Sametinget. Etter vårt syn må det klarlegges nærmere hvordan samhandlingen mellom Forsvarets virksomhet og samene/reindriften rent faktisk kan gjennomføres på en måte som også ivaretar hensynet til nasjonal sikkerhet.

6. Artikkel 37

Vi registrerer at art. 37, 1. ledd medfører rett til erstatning for all skade som rammer samene ved virksomhet som beskrevet i art. 36. Vi tolker bestemmelsen dithen at dette tilsvarer samenes erstatningsrettslige stilling i forhold til gjeldende rett og har på det grunnlag ikke merknader.

Med hilsen

Jarl Eirik Hemmer (e.f.)
spesialrådgiver

Arnette Bjørseth
seniorrådgiver